

Briselē, 28.10.2015.
C(2015) 7421 final

KOMISIJAS ATZINUMS

(28.10.2015)

saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 994/2010, par Preventīvās rīcības plānu un Ārkārtas rīcības plānu, ko Latvijas Republikas kompetentā iestāde iesniegusi Eiropas Komisijai

KOMISIJAS ATZINUMS

(28.10.2015)

saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 994/2010, par Preventīvās rīcības plānu un Ārkārtas rīcības plānu, ko Latvijas Republikas kompetentā iestāde iesniegusi Eiropas Komisijai

1. PROCEDŪRA

Regulas (ES) Nr. 994/2010 ("regula") 4. panta 1. punkts nosaka, ka katras dalībvalsts kompetentajai iestādei jāizveido preventīvs rīcības plāns ("PRP") un ārkārtas rīcības plāns ("ĀRP", abi kopā — "plāni"). Saskaņā ar regulas 5. panta 4. punktu un 10. panta 2. punktu plāni ir jāatjaunina ik pēc diviem gadiem, ja vien kādu apstākļu dēļ nav vajadzīga biežāka atjaunināšana.

Plāniem (kā arī to atjauninājumiem) jābūt balstītiem uz dalībvalsts riska novērtējumu, kas saskaņā ar regulas 9. pantu katrai kompetentajai iestādei jāpieņem un jādara pieejams Komisijai pirms plānu pieņemšanas. Riska novērtēšanā pilnīgi izvērtē riskus, kas ietekmē gāzes piegādes drošību dalībvalstī, pamatojoties uz kopīgajiem elementiem, kuru starpā ir dažādi darbības scenāriji sevišķi liela gāzes pieprasījuma un piegādes traucējumu gadījumiem. Riska novērtējums pirmoreiz jāatjaunina ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc plānu pieņemšanas.

Atjaunināto riska novērtējumu Latvijas kompetentā iestāde — Ekonomikas ministrija — saskaņā ar regulas 9. pantu darīja zināmu Komisijai 2015. gada 23. jūlijā.

2015. gada 23. jūlijā Latvijas kompetentā iestāde darīja zināmu Komisijai atjaunināto preventīvās rīcības plānu un atjaunināto ārkārtas rīcības plānu.

Komisija uzskata, ka ir lietderīgi, izsakot piezīmes par atjauninātajiem plāniem, izmantot to pašu procedūru un piemērot tos pašus vērtēšanas kritērijus, kas izklāstīti regulas 4. panta 6. punktā saistībā ar sākotnējiem plāniem.

Tādējādi, izvērtējusi atjauninātos plānus pēc regulas 4. panta 6. punkta b) apakšpunkta i)–iii) punktā minētajiem kritērijiem un par galvenajiem konstatējumiem paziņojusi Gāzes koordinācijas grupai 2015. gada 28. janvārī, 2015. gada 4. maijā un 2015. gada 22. septembrī, Komisija izsaka turpmākās piezīmes par plāniem.

2. KOMISIJAS SNIEGTAIS PLĀNU NOVĒRTĒJUMS

Satura ziņā Latvijas kompetentās iestādes iesniegtie plāni daudzos aspektos ir sīki izstrādāti un izsmeļoši. Komisija īpaši atzinīgi vērtē riska novērtējuma detalizēto izklāstu, iespējamo vājo vietu analīzi un vajadzīgo infrastruktūras projektu aprakstu. Tomēr Komisija uzskata, ka daži plānu elementi neatbilst regulas prasībām.

2.1. Preventīvās rīcības plāns

Aizsargāto patērētāju un piegādes standarta definīcija

Regulas 2. panta 1. punktā kā "aizsargātie patērētāji" ir definētas konkrētas gāzes patērētāju grupas un noteikti apjoma ierobežojumi atsevišķām patērētāju kategorijām. Lai gan visas māsaimniecības patērētājas, kas ir pieslēgtas gāzes sadales tīklam, ir uzskatāmas par

aizsargātām, regula ļauj dalībvalstīm definīciju attiecināt arī uz citām kategorijām, bet ar zināmiem nosacījumiem. Konkrēti, regulas 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēts, ka ar dalībvalsts lēmumu arī mazie un vidējie uzņēmumi, kas ir pieslēgti gāzes sadales tīklam, un būtisku sociālu pakalpojumu sniedzēji, kas ir pieslēgti gāzes sadales vai transportēšanas tīklam, var tikt uzskatīti par "aizsargātiem", taču ar noteikumu, ka tie neveido vairāk kā 20 % no galīgā gāzes patēriņa.

Latvijas PRP pie aizsargātajiem patērētājiem pieskaita tikai mājsaimniecības un sociālo pakalpojumu sniedzējus. Latvijas PRP iekļautā definīcija gan atbilst regulas 2. panta 1. punktam, taču PRP atsaucas arī uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 312 "Energijas lietotāju apgādes un kurināmā pārdošanas kārtība izsludinātas enerģētiskās krīzes laikā ..". MK noteikumos Nr. 312 enerģijas lietotāji ir iedalīti trīs grupās, un katrai ir noteikts atšķirīgs patēriņa ierobežošanas scenārijs. Pirmajā grupā, kam pienākas visaugstākā līmeņa aizsardzība, iekļauti daži sociālie pakalpojumi, taču nav iekļautas mājsaimniecības. Tās ir minētas otrajā grupā kopā ar noteikta veida rūpniecības uzņēmumiem, un to patēriņš smagas enerģētikas krīzes laikā varētu tikt ierobežots līdz 80 %. Tādējādi PRP un noteikumi Nr. 312 ir pretrunā. Bez tam nav skaidrs, vai par "aizsargātiem" tiek uzskatīti noteiktu veidu rūpniecības uzņēmumi, it īpaši — vai tie atbilst kritērijiem, kas noteikti regulas 2. panta 1. punktā.

Komisija uzskata, ka Latvijas PRP iekļautas pretrunīgas aizsargāto patērētāju definīcijas, kas sīkāk precizējamas.

2.2. Ārkārtas rīcības plāns

Iepriekšēji noteiktas darbības, kas veicamas ārkārtas situācijā

Saskaņā ar regulas 10. panta 1. punkta l) apakšpunktu ĀRP ir jābūt uzskaitītām iepriekšēji noteiktām darbībām gāzes piegādes nodrošināšanai ārkārtas situācijā. Turklāt saskaņā ar 10. panta 1. punkta h) un i) apakšpunktu ĀRP jābūt identificētam plānoto vai īstenojamo tirgus pasākumu un ārpustirgus pasākumu, it īpaši II un III pielikumā uzskaitīto, ieguldījumam un jābūt izvērtētam, cik lielā mērā krīzes pārvarēšanai ir jāizmanto šādi pasākumi, jābūt izvērtētai ārpustirgus pasākumu ietekmei un definētām procedūrām to īstenošanai, ņemot vērā faktu, ka ārpustirgus pasākumi jāizmanto tikai tad, kad tirgus mehānismi vien vairs nevar nodrošināt piegādes, it īpaši aizsargātiem patērētājiem.

Ekonomikas ministrijas iesniegtajā ĀRP ir sīki aprakstītas iesaistīto personu lomas un pienākumi. Pie konkrētiem tirgus pasākumiem Latvijas plānā minēta iespēja importēt vairāk gāzes no Krievijas un Lietuvas. Šis novērtējums rādās neskaidrs īstermiņā, jo infrastruktūras neesības dēļ gāze no Lietuvas būtu pieejama tikai 2018. gadā.

Pie konkrētiem ārpustirgus pasākumiem ĀRP ir paredzēta iespēja ierobežot enerģijas patēriņu, kā arī izmantot kurināmā drošības rezerves un naftas produktu drošības rezerves. Turklāt ĀRP teikts: "AS „Latvijas Gāze” dabasgāzes piegādes krīzes trauksmes līmenī un enerģētikas krīzes laikā, balstoties uz ilgtermiņa dabasgāzes piegādes līgumos ar AS „Gazprom” un SIA „Itera Latvija” (spēkā esošie līgumi nodrošina nepieciešamā dabasgāzes apjoma piegādi Latvijai līdz 2030. gadam) un līgumos ar dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem AS „Amber Grid” (Lietuva) un Elering Gaas AS (Igaunija) noteikto, pieprasa veikt izmaiņas dabasgāzes plūsmās un sistēmas darbības režīmos ārkārtas gadījumos."

Tā kā piekļuve Inčukalna pazemes gāzes krātuvei, it īpaši gāzes krīzes situācijā, Baltijas reģionam ir ļoti svarīga, ĀRP ir jāpapildina ar skaidrojumu par ārpustirgus pasākumiem, piemēram, norādījumiem par pārrobežu plūsmām. Tā kā ārpustirgus pasākumus var veikt tikai ārkārtas stāvokļa līmenī, Komisija uzskata, ka Latvijas ĀRP ir jāgroza jautājumā par

paredzēto pienākumu trauksmes līmenī "veikt izmaiņas dabasgāzes plūsmās un sistēmas darbības režīmos".

Atbilstība nosacījumiem attiecībā uz ārkārtas pasākumiem

Regulas 10. panta 7. punktā dalībvalstīm un jo īpaši kompetentajām iestādēm noteikts pienākums nodrošināt, ka: "a) netiek ieviesti nekādi pasākumi, kas kādā brīdī nepamatoti ierobežo gāzes plūsmu iekšējā tirgū; b) netiek ieviesti nekādi pasākumi, kas varētu nopietni apdraudēt gāzes piegādes situāciju citā dalībvalstī; un c) pārrobežu piekļuve infrastruktūrai saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 715/2009 tiek uzturēta, ciktāl tas tehniski un drošības ziņā iespējams, saskaņā ar ārkārtas rīcības plānu."

Latvijas ĀRP norādīts, ka "AS „Latvijas Gāze” dabasgāzes piegādes krīzes trauksmes līmenī un enerģētikas krīzes laikā, balstoties uz ilgtermiņa dabasgāzes piegādes līgumos ar AS „Gazprom” un SIA „Itera Latvija” (spēkā esošie līgumi nodrošina nepieciešamā dabasgāzes apjoma piegādi Latvijai līdz 2030. gadam) un līgumos ar dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem AS „Amber Grid” (Lietuva) un Elering Gaas AS (Igaunija) noteikto, pieprasa veikt izmaiņas dabasgāzes plūsmās un sistēmas darbības režīmos ārkārtas gadījumos."

Ņemot vērā to, cik nozīmīga kaimiņos esošajām dalībvalstīm ir Inčukalna pazemes gāzes krātuve, ir svarīgi plānos rūpīgi analizēt valsts ārkārtas pasākumu iespējamo ietekmi un pilnībā ņemt vērā piegādes drošības apdraudējumu citās dalībvalstīs¹. Nesen veiktie "energoapgādes stresa testi"² ir pierādījuši, ka ārkārtas pasākumu saskaņotības trūkums smagas krīzes gadījumā var būtiski vājināt dalībvalstu izturētspēju. Turpretim ārkārtas pasākumu cieša saskaņošana var mīkstināt ievērojamu piegādes traucējumu ietekmi un novērst lieku kaitējumu atsevišķām dalībvalstīm. Komisija uzskata, ka iepriekšējā rindkopā aprakstītais Latvijas ārkārtas pasākums, proti, pienākums pieprasīt veikt izmaiņas dabasgāzes plūsmās, var ietekmēt kaimiņvalstis, un tādējādi ir iespējams, ka netiek nodrošināta atbilstība regulas 10. panta 7. punkta a) un c) apakšpunktam. Runājot par 10. panta 7. punkta b) apakšpunktu, Komisija uz patlaban pieejamās informācijas pamata nevar izdarīt secinājumu, ka šāds pasākums varētu apdraudēt piegādes drošību citā dalībvalstī, it sevišķi tāpēc, ka Latvija apgalvo, ka ĀRP ir apspriests ar kaimiņvalstīm.

Komisija uzskata, ka attiecīgais pasākums būtu sīkāk jāizskaidro ārkārtas rīcības plānā, norādot vismaz tā apmēru, nosacījumus, kuri izraisītu tā piemērošanu, tā ietekmi uz kaimiņvalstīm un pamatojumu par šāda pasākuma atbilstību regulas 10. panta 7. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

2.3. Citas piezīmes

Papildus iepriekš izklāstītajām piezīmēm Komisija vēlētos vērst Latvijas kompetentās iestādes uzmanību uz dažiem citiem iesniegto plānu aspektiem, kuri nerada juridiskas problēmas attiecībā uz to atbilstību 4. panta 6. punkta b) apakšpunkta i) līdz iii) punktā minētajiem

¹ Šajā ziņā sk. arī regulas 5. panta 3. punktu, kurā dalībvalstīm noteikts pienākums ņemt vērā *pasākumu ietekmi uz iekšējo tirgu*; sk. arī 9. panta 1. punkta d) apakšpunktu, kurā dalībvalstīm noteikts pienākums identificēt *risku mijiedarbību un saistību ar citām dalībvalstīm*; regulas 4. panta 3. punktu (kopīgi plāni); sk. arī 5. apsvērumu: "[..] pastāv skaidrs risks, ka [šīs] dalībvalsts vienpusēji izstrādātie pasākumi var apdraudēt iekšējā gāzes tirgus pareizu darbību [..]; atbildes reakcijai uz piegādes krīzi jābūt solidārai un koordinētai."

² 2014. gada 16. oktobra Paziņojums par Eiropas gāzes sistēmas īstermiņa izturētspēju. Gatavība iespējamajam apgādes pārtraukumam no austrumiem 2014./2015. gada rudenī un ziemā ("Ziņojums par stresa testiem"), COM(2014) 654 final.

elementiem, tomēr kompetentajai iestādei šajā ziņā varētu būt noderīgi daži norādījumi plānu turpmākiem grozījumiem.

- Nav noteikti nekādi pasākumi vai darbības, kuru mērķis ir mazināt iespējamo ietekmi uz centralizēto siltumapgādi un tādas elektroenerģijas piegādi, ko ražo, izmantojot gāzi (sk. 10. panta 1. punkta e) apakšpunktu), un plānos nav nekādu norāžu, kāpēc nebūtu lietderīgi noteikt šādus pasākumus vai darbības.
- ĀRP nav novērtēta pārtraucamu līgumu iespējamā ietekme, bet tikai norādīts, ka Inčukalna pazemes gāzes krātuve spēj apgādāt visus klientus, tāpēc pārtraucami līgumi nav noslēgti. Šajā ziņā plānu uzlabotu sīkāki paskaidrojumi par tādu iespējamo pasākumu klāstu, kurus Latvija varētu pieņemt krīzes gadījumā (ietverot pārtraucamus līgumus).
- Kā liecina 2014. gada vasarā veiktais stresa tests³, sadarbība ar citām attiecīgajām dalībvalstīm sagatavošanas un ietekmes mazināšanas pasākumu izstrādē krīzes gadījumam ir ļoti svarīga nolūkā maksimāli palielināt valsts enerģijas piegādes drošību. Šajā kontekstā plānu efektivitāti uzlabotu tādu pasākumu iespējamās ietekmes analīze, kurus kaimiņvalstis pieņēmušas attiecībā uz savu sistēmu paralēlās ārkārtas situācijās.
- Plānos vajadzētu skaidri norādīt, vai ir veikta plānu projektu apmaiņa ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm.
- Komisija atgādina Latvijai, ka tādā gadījumā, ja jebkādiem turpmākiem ieguldījumiem infrastruktūrā, krātuvē, sašķidrinātas dabasgāzes terminālī vai starpsavienojumā, kas minēti PRP 2.3.1. un 2.6. iedaļā, tiktu piesaistīti valsts līdzekļi, tie varētu būt valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta nozīmē (ja ir izpildīti arī citi tajā paredzētie nosacījumi) un par tiem jāpaziņo Komisijai saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu, ja vien tie neietilpst Vispārējās grupu atbrīvojuma regulas darbības jomā⁴.

3. SECINĀJUMS

Pamatojoties uz iepriekš izklāstīto novērtējumu un ņemot vērā Regulas 4. panta 6. punkta b) apakšpunkta ii) punktu, Komisija secina, ka daži atjaunināto plānu elementi neatbilst atsevišķiem minētās regulas noteikumiem.

Komisija lūdz Latvijas kompetento iestādi veikt plānu grozījumus, pienācīgi ņemot vērā bažas, kuras Komisija paudusi šajā atzinumā.

Šajā atzinumā izklāstītais Komisijas novērtējums neskar nostāju, ko tā varētu ieņemt attiecībā pret Latviju saistībā ar valsts pasākumu atbilstību ES normatīvajiem aktiem, tostarp pienākumu neizpildes procedūras kontekstā.

Komisija publicēs šo atzinumu. Šajā dokumentā iekļauto informāciju Komisija neuzskata par konfidenciālu, it sevišķi tāpēc, ka tā attiecas uz dokumentiem, kas jau ir publiski pieejami. Latvijas kompetentā iestāde tiek aicināta piecās darb dienās pēc šā atzinuma saņemšanas darīt

³ 2014. gada 16. oktobra Paziņojums par Eiropas gāzes sistēmas īstermiņa izturētspēju. Gatavība iespējamajam apgādes pārtraukumam no austrumiem 2014./2015. gada rudenī un ziemā ("Ziņojums par stresa testiem"), COM(2014) 654 *final*.

⁴ Komisijas [2014. gada 17. jūnija Regula \(ES\) Nr. 651/2014](#), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (OV L 187, 26.6.2014., 1.–78. lpp.).

Komisijai zināmu, vai tā uzskata, ka atzinums satur komerciāli sensitīvu informāciju, kuras konfidencialitāte būtu jā saglabā.

Briselē, 28.10.2015

*Komisijas vārdā —
Miguel ARIAS CAÑETE
Komisijas loceklis*

APSTIPRINĀTA KOPIJA
Ģenerālsekretāra vārdā -

Jordi AYET PUIGARNAU
Kancelejas direktors
EIROPAS KOMISIJA